

Sygn. akt I CSK 55/22

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa M. P. i K. K. P.
przeciwko Bankowi [...] spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 maja 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 17 lipca 2020 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

UZASADNIENIE

Pozwany Bank [...] S.A. z siedzibą w W. skierował do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 lipca 2020 r., którym oddalono jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 27 kwietnia 2018 r. oraz podwyższono kwotę zasądzoną od pozwanego na rzecz powodów do 58 861,12 zł.

Sąd Najwyższy zważył

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W niniejszej sprawie skarżący sformułował następujące zagadnienia prawne:

1. *W jakim zakresie Sądy powinny brać pod uwagę konieczność zachowania równowagi pomiędzy wagą naruszenia i jej potencjalnymi skutkami, a konsekwencjami dla obu stron przyjętego przez Sąd rozwiązania, w szczególności w kontekście nadużycia prawa, zasady równości prawa, proporcjonalności - adekwatności konsekwencji dla stron do rzeczywistej zarzucanych bankowi naruszeń, zgodności z zasadami współżycia społecznego?*

2. *Jaki zakres informacji powinien być konsumentowi przekazany przez Sąd w trakcie procesu, by możliwe było uznanie, że konsument jest w pełni świadomy skutków ustalenia (choćby przestankowego w ramach powództwa o ustalenie) nieważności konkretnej umowy kredytowej, w szczególności czy wystarczające do przyjęcia, że konsument ze skutkami uznania umowy za nieważną się godzi, jest samo formułowanie w treści pism procesowych żądania ustalenia nieważności umowy?*

3. *Czy Sąd rozważając kwestię tego, czy stwierdzenie nieważności umowy kredytowej jest dla konsumenta korzystne czy też nie, powinien oceniać to z punktu widzenia stanowiska konkretnego kredytobiorcy-powoda (koncepcja subiektywna) czy też Sąd powinien dokonywać tego w sposób całościowy, w kontekście wszelkich okoliczności sprawy (koncepcja obiektywna)?*

Przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć charakter uniwersalny, tzn. jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi, wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) oraz w związku z podstawą prawną zaskarżonego wyroku (por. postanowienia: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, nie publ. oraz z dnia 3 lutego 2012 r. II UK 271/11, nie publ.).

Pytania przedstawione przez pozwanego mają zbyt ogólny charakter. Skarżący nie przedstawił skonkretyzowanych problemów natury prawnej, które

rozstrzygnąć powinien Sąd Najwyższy. Odpowiedź na tak postawione pytania musiałaby stanowić rozstrzygnięcie sprawy, a nawet więcej–wypowiedź teoretyczną o wysokim stopniu ogólności, charakterystyczną raczej dla doktryny prawa niż dla orzeczeń wydawanych w konkretnych sprawach.

Przede wszystkim jednak pytania przedstawione przez skarżącego doczekały się już rozstrzygnięcia w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W szczególności w wyrokach z dnia 3 października 2019 r., C-260/18 oraz z dnia 29 stycznia 2021 r., C-19/20 TSUE zajął stanowisko, że dążenie do równowagi pomiędzy interesami przedsiębiorcy i konsumenta nie powinno być decydującym kryterium w sprawach, w których stwierdzono abuzywność jednej z klauzul umownych. Trybunał wyjaśniał, że nadmierne dążenie do uzyskania takiej równowagi w razie orzeczenia o nieważności umowy może stanowić zachętę dla profesjonalnego uczestnika obrotu do zawierania klauzul niedozwolonych w przyszłych umowach. TSUE podkreślił również, że czynnikiem decydującym dla oceny, czy unieważnienie całej umowy prowadzi do pokrzywdzenia konsumenta jest wola samego konsumenta wyrażana w tym zakresie, nie zaś obiektywna ocena sądu. Zagadnienia prawne zaproponowane przez pozwanego nie mają zatem przymiotu nowości i nie uzasadniają przyjęcia skargi do rozpoznania.

Natomiast przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego wskazania, które przepisy mają być poddane wykładni Sądu Najwyższego. Konieczny jest również opis wątpliwości związanych z wykładnią powołanych przepisów, polegający na zarysowaniu możliwych sposobów jej dokonania, wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawieniu własnej propozycji interpretacyjnej. W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie należy również, choćby przykładowo, wskazać orzeczenia, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15; z dnia 27 listopada 2015 r., IV CSK 330/15 - nie publ), przy czym nie chodzi tu o rozbieżności w wykładni pomiędzy sądem pierwszej i drugiej instancji, które orzekały w danej sprawie (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2014 r., IV CSK 505/13, nie

publ.). Jeżeli jednak Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii wykładni powołanych przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu, brak jest interesu publicznego w przyjęciu takiej skargi (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2014 r., II UK 515/13; z dnia 16 lipca 2013 r., II UK 142/13 - nie publ.).

W niniejszej sprawie skarżący dostrzegł potrzebę dokonania wykładni art. 385¹ § 1 w zw. z art. 65 § 1 oraz § 2 k.c. w celu odpowiedzi na pytanie: *Czy interpretację pojęcia „postanowienie umowy” należy rozumieć rozszerzające jako całą jednostkę redakcyjną i obejmować nim automatycznie całą klauzulę uznaną za abuzywną, nawet, jeśli faktycznie zarzut abuzywności dotyczy tylko jednego z unormowanych w danym postanowieniu aspektów, czy też zakres niezwiązania postanowieniem w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. powinien zostać ograniczony wyłącznie do tej części postanowienia i tego aspektu, który był przedmiotem badania pod względem abuzywności i niewątpliwie był objęty zgodnym zamiarem i świadomością konsumenta zawierającego umowę?*

Możliwość pominięcia jedynie części klauzuli indeksacyjnej w umowie kredytu wyrażanego w walucie obcej rozstrzygana jest wedle postanowień prawa krajowego. W oparciu o art. 385¹ § 2 w zw. z art. 58 § 3 k.c. Sąd Najwyższy kilkakrotnie już formułował stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego, zaś wyeliminowanie z umowy kredytu denominowanego do franka szwajcarskiego abuzywnej klauzuli indeksacyjnej co do zasady skutkuje nieważnością umowy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2022 r., II CSKP 975/22 oraz z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18 i uchwała z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Również ta wątpliwość znalazła już rozstrzygnięcie w orzecznictwie Sadu Najwyższego wydanym przy uwzględnieniu wymienionych wyżej orzeczeń TSUE.

Z wyżej wymienionych przyczyn nie można w końcu zgodzić się ze stanowiskiem skarżącego, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ sąd rozpoznający sprawę odstąpił od ustalonej linii orzeczniczej SN.

Przeciwnie, pomimo początkowych rozbieżności, po wydaniu wspomnianych orzeczeń TSUE, Sąd Najwyższy ukształtował już linię orzeczniczą w tym zakresie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.